

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

สถานการณ์ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่เพียงแต่ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงทุก ๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากทยอยหลาหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษา และข้ามวัฒนธรรม มาอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน จนทำให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกของการทำงานจึงปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน มาเป็นในบุคคล 1 คนต้องมีทักษะที่จำเป็นหลาย ๆ ด้านเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองก็มิได้รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค ในส่วนประเทศไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญและเร่งพัฒนากำลังคนให้มีมาตรฐานที่ทัดเทียมกับกลุ่มประเทศในอาเซียนและนานาชาติ เพื่อความสำเร็จทั้งในการทำงาน และการดำเนินชีวิต การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และได้รับการคาดหวังในการทำหน้าที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 1-2) โดยมุ่งให้มีทักษะที่จำเป็น และมีคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นตัวแปรสำคัญซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาพลเมืองของประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579) ที่ได้กำหนดไว้ว่า ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคนไทยให้มีความสุข สร้างรายได้เพิ่มขึ้นอันจะส่งผลให้สังคมไทยมีความมั่นคง ยุติธรรมและความเสมอภาคเกิดขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวง เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายของรัฐบาลเรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 ดังปรากฏหลักการข้อที่ 1 ให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติทั้งผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือน และผู้บริหารทุกระดับตลอดจนสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทและตลอดชีวิตจะเห็นได้ว่าการดำเนินการจัดการศึกษา และบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกประเภทยุทธศาสตร์ชาติล้วนมีความสำคัญและเกี่ยวโยงกันในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 7-9)

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย สิ่งแวดล้อม และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและความสามารถในการประกอบอาชีพ สร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 5-6)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศอันจะนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศของชาติ ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบในการทำงานให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กรให้ ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสมและต้องรับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ้าดอนกลอย, 2556 : 6) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความพร้อมทั้งด้านคุณลักษณะที่โดดเด่นมีทักษะทางปัญญาในระดับสูงและการบริหารจัดการแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนอกจากนี้ต้องมีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และความคาดหวังสูง มุ่งสร้างความสำเร็จ และมีจิตเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559 : 8)

ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษารวมถึงผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ไม่สามารถหยุดพัฒนาตนเองได้ หากแต่ต้องเร่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างทักษะและความพร้อมให้กับตนเองและ

องค์กรของตน ในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่างๆที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคตเนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและรวดเร็ว รวมทั้งยังมีกระแสการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสาร อิทธิพลของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การเรียกร้องสิทธิ และรูปแบบการให้บริการที่แตกต่างจากในอดีต นวัตกรรมใหม่และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีรวมถึงกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในหน่วยงานด้านการศึกษาต่างๆแทบทั้งสิ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2556 : 205) ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำองค์กรและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษานั้น จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารงาน สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ในปัจจุบันได้ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรืออาจกล่าวได้ว่าการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะอันเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาของ เขต 1 มีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการ “สร้างคนดี คนเก่ง บนพื้นฐานความเป็นไทย ก้าวไกลสู่สากล” และมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มีศักยภาพและคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะแห่งศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมอาชีพสามารถจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง และมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ปรับสมรรถนะและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อมุ่งพัฒนาสู่ Thailand 4.0 ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนไทยในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง พัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขัน จากข้อมูลในรายงานด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาของ เขต 1 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เมื่อ

เปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) พบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าปีการศึกษา 2561 และ ปีการศึกษา 2560 ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2562 สูงกว่าปีการศึกษา 2560 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 มีผลการทดสอบรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่าทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดได้คะแนนร้อยละ 52.20 ทางด้าน ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 พบว่ามีผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนเมื่อรวมคะแนนความสามารถทั้ง 2 ด้านมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35.39 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับจังหวัดระดับศึกษาธิการภาค ระดับสังกัด และระดับประเทศ และผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 มีผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน ทั้ง 2 สมรรถนะพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.49 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับจังหวัด ระดับศึกษาธิการภาค ระดับสังกัด สพฐ. และระดับประเทศ(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1. ออนไลน์. 2563 ข)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 และการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ รองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าและสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้จะได้องค์ความรู้ในการบริหารสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 รวมถึงแนวทางที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการบริหารงานวิชาการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาโดยสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะ พัฒนาดตนเอง และพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่ทันสมัยพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษา และบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ สามารถกำหนดกลยุทธ์และแนวทาง ต่างๆ วางแผน และปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนา การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 2,385 คน ในปีการศึกษา 2564 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1. ออนไลน์. 2563 ก)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43) ได้กลุ่มจำนวน 327 คน และใช้ การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้นใน การแบ่งหลังจากนั้นคัดเลือกข้าราชการครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 มี 5 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านการบริหารองค์กร

2.1.2 ด้านความรู้ความกิดรวบยอด

2.1.3 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

2.1.5 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 มี 7 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านภาวะผู้นำ

2.2.2 ด้านนโยบายและกลยุทธ์

2.2.3 ด้านการจัดการกระบวนการ

2.2.4 ด้านการบริหารจัดการบุคลากร

2.2.5 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2.6 ด้านผลลัพธ์

2.2.7 ด้านการติดตามและการประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญ มีทักษะการสร้างทีม มีความสามารถในการปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ สามารถปฏิบัติงาน แก้ปัญหาและวางแผนอย่างเป็นระบบมีความรับผิดชอบงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันที่ชัดเจน สอดคล้องกับ แนวนโยบายบริบทของสถานศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างบรรยากาศของการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดรับแนวความคิดและมุมมองใหม่ๆ รับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการบริหารองค์การ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธี และกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมวิเคราะห์และรู้จักการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชำนาญ เข้าใจในหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและสามารถประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุด มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน โดยการหลอมรวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะด้านความรู้ความคิดรวบยอด หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการคิดนอกกรอบ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว วิเคราะห์สถานการณ์

หาสาเหตุของปัญหา รวมทั้งสามารถตีความและแปลความหมายข้อมูลที่ซับซ้อน สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าขององค์กรและมองได้อย่างทะลุปรุโปร่งเพื่อทำให้องค์กรมีความสมบูรณ์ ใช้ความรู้ ความคิดและปัญหาซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ สามารถกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ ได้กว้างไกลชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของผู้บริหาร ในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จ

3. ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถ ในการปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างชัดเจน น่าเชื่อถือเข้าใจง่าย ทั้งการพูดและการเขียน สามารถสรุป ประเด็นได้ชัดเจน ถูกต้อง รัดกุม สามารถเจรจาต่อรองนำเสนอความคิดได้ทั้งระหว่างบุคคล ระดับ กลุ่ม และในที่สาธารณะสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงานต่าง ๆ ไปสู่ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภายนอกได้ทันเวลาและต่อเนื่อง สามารถวิเคราะห์การเข้าถึง การจัดการ การบูรณาการ การประเมิน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องแม่นยำและต้อง รวดเร็ว

4. ทักษะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถใน การติดต่อระหว่างบุคคล การประสานงาน การแสดงภาวะผู้นำ การจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ ความเข้าใจการทำงานของกลุ่มคน การจูงใจหรือชักจูงให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำงานมี ความสามารถในการคิด ตัดสินใจ การทำงานร่วมกับคนอื่น สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับ ผู้ร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและลดความกดดันใน การทำงาน โดยอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เข้าสนับสนุนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือ

5. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ สามารถนำประยุกต์ใช้กับ สถานการณ์ มีเว็บไซต์ ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรมสำเร็จรูปและแอปพลิเคชันที่ใช้ในการจัดการศึกษาต่าง ๆ เพื่อสืบค้นและแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ ผู้ได้บังคับบัญชา นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน การสอนนำเสนอ ผลงาน การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานศึกษาไปสู่องค์กร ภายนอกได้อย่างต่อเนื่องสะดวกรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกอย่างของ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีการติดตาม การเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนให้มีคุณภาพสูง มีสมรรถนะในการบริหารจัดการ มีศักยภาพใน การดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จอย่างดีเยี่ยมและเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่นๆ

มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ดีเยี่ยม สร้างสังคมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษา มีผู้บริหารและครูเป็นบุคลากรมืออาชีพเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีที่มีมาตรฐานเหมาะสม ทันสมัยและเพียงพอในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน สามารถจัดหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีแหล่งเรียนรู้ภายในที่หลากหลายการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และมีความโดดเด่น เป็นเลิศด้านคุณภาพของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. **ภาวะผู้นำ** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานของความเป็นผู้นำมีความเข้าใจและความมุ่งมั่นต่อการบริหารทั่วทั้งองค์กร วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย มีการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีของวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นเลิศ

2. **นโยบายและกลยุทธ์** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษายึดระเบียบวิธีการในการบริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงาน สื่อสาร ตรวจสอบ นำแผนปฏิบัติการที่เลือกไปสู่การบริหารเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและทำให้ผลการดำเนินการโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จได้ผลการดำเนินการที่คาดการณ์ไว้ และมีการประเมินผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ

3. **การจัดการกระบวนการ** หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการออกแบบหรือปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรที่มี ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน และตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการจัดทำพันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา จัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษาและยุทธวิธีการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์

4. **การบริหารจัดการบุคลากร** หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการจัดบุคลากรให้ทำงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายโดยใช้ศักยภาพหรือขีดความสามารถ จัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้า สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร เสริมสร้างบรรยากาศที่เกื้อหนุนในการทำงานของบุคลากร สร้างความสุขและความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ

5. **การประกันคุณภาพการศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบ การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์สนองตามความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาชาติ 20 ปี

6. ผลลัพธ์ หมายถึง สถานศึกษามีผลลัพธ์จากการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การให้บริการทางการศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การดำเนินการด้านการเงิน ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านธรรมาภิบาลการปฏิบัติงาน และความรับผิดชอบต่อสังคม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ให้บรรลุตามเป้าหมาย ดำเนินการปรับปรุงการให้บริการในด้านต่าง ๆ และการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนของสถานศึกษา

7. การติดตามและการประเมินผล หมายถึง สถานศึกษามีการวางแผน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล การจัดทำเครื่องมือวัดผล การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การนิเทศติดตาม การจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความมุ่งหมายและตัวชี้วัดตามหลักสูตร เหมาะสมกับระดับการศึกษา รายวิชาที่สอน มีการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผล ไปปรับปรุง การเรียนการสอน ตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้มีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่อง เพื่อเป็น แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง คุณภาพผู้เรียนและทำงานร่วมกัน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาหรือดำรง ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ในปีการศึกษา 2564

ข้าราชการครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพหลักที่ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริม การเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ใน ปีการศึกษา 2564

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ในปีการศึกษา 2564

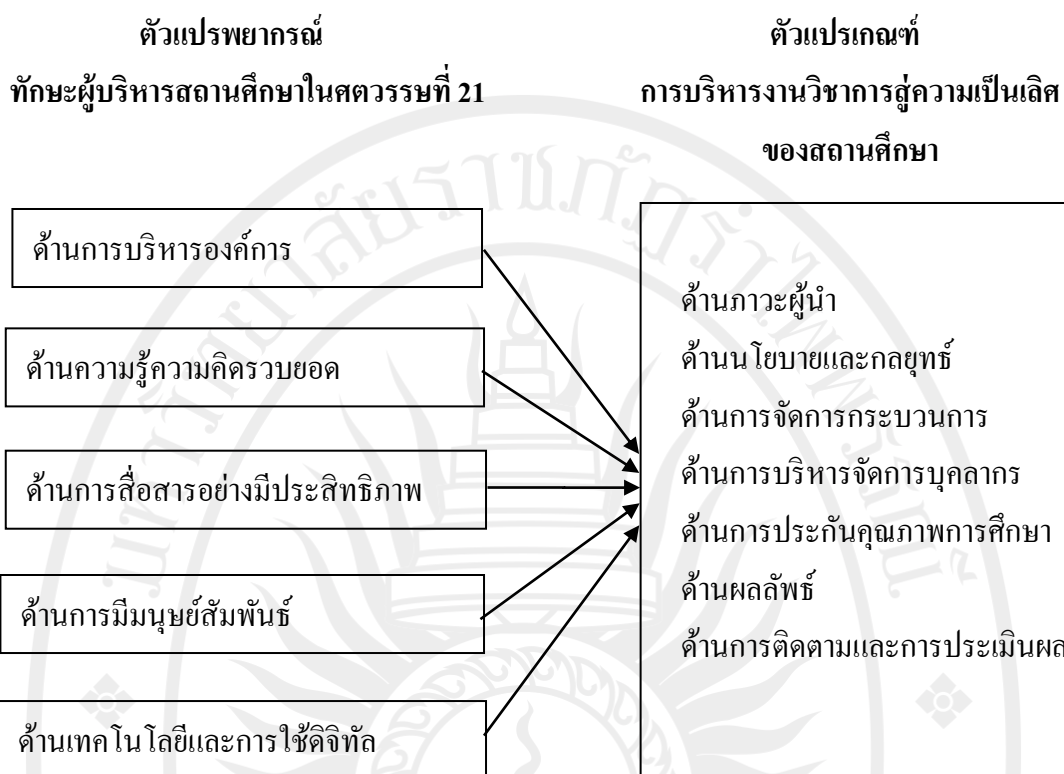
สำนักงานเขตพื้นที่ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากแนวความคิดของนักวิชาการต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2556 : 205-207), แพรดาว สนองพันธ์ (2557 : 5-9), วิจารย์ พานิช (2555 : 16-21),

ชัยยนต์ เพาพาน (2559 : 308), ศศิตา เพลินจิต (2558 : 7), วิโรจน์ สารรัตน์ (2556 : 30), กรรณิกา เรดมอนด์ (2559 : 9-12), ฮอยล์ อิงลิช และสตีฟ (Hoyle, English and Steffy. 2005 : 58), แคทซ์ (Katz, R.L. 1995 : 33-42), เดรก และ โรว (Drake, T.L, and Roe, W.H. 1986 : 30), คามัท (Kamat. 2012 : 14), และควอฟอร์ด (Crawford. 2013 : 8-9) แล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์จนได้ตัวแปรทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ทั้งหมด 5 ด้านประกอบด้วยทักษะด้านการบริหารองค์กร ทักษะด้านความรู้ความคิดรวบยอด ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎีของกลิคแมน ซี, กอร์ดอน เอส และ โรสส์-กอร์ดอน (Glickman, C., Gordon, S., & Ross - Gordon, J. 2001 : 105), คริสพีลส์ และแอนน์ (Chrispeels, & Ann 1990 : unpagged), รวมถึงกรณีศึกษาการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศของประเทศต่าง ๆ ประกอบด้วย รางวัลคุณภาพแห่งชาติมัลคอล์มบอลดริจ(The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA. Online. 2005), สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2551 : 6 - 9), European mentoring & Coaching Council (Online. 2559), กรณีศึกษาการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศรางวัล Deming Prize ของประเทศญี่ปุ่น, Singapore : Ministry of Ministration. (2000 : 28), อีแวนส์ (Evans 2006 : 76), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 24 - 32), อีแวนส์ และลินด์เซย์ (Evans & Lindsay. 1996 : 144-145), สถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติ (National Institute of Standard and Technology. 2008 : 1 – 22), ปีเตอร์ แอนต์ วอเตอร์แมน (Peter & Waterman 1982 อ้างถึงในช่วงโชติ พันธุ์เวช 2551 : 124) จากนั้นได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวความคิดที่ทำการศึกษาและสร้างองค์ประกอบของตัวแปรการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

สมมติฐาน

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
2. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี